
УДК: 001.089:658

DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2021-1-1>

Тетяна Анатоліївна ВЛАСЕНКО

доктор економічних наук, професор, професор кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту, Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
ORCID ID: 0000-0002-9515-2423
E-mail: tatyanaavlaskenko2011@khntusg.info

Олена Василівна ДУДНИК

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту, Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка,
ORCID ID: 0000-0003-0901-5949
E-mail: elenadudnyk88@khntusg.info

Софія Іванівна МІНЕНКО

доктор філософії (PhD), асистент кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту, Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка,
ORCID ID: 0000-0003-3033-1911
E-mail: minenko.sofi@khntusg.info

ЗМІСТ ТА КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ГАЛУЗІ УПРАВЛІННЯ

Власенко, Т. А. Зміст та критерії ефективності впровадження результатів наукових досліджень в галузі управління / Тетяна Анатоліївна Власенко, Олена Василівна Дудник, Софія Іванівна Міненко // Український журнал прикладної економіки. – 2021. – Том 6. – № 1. – С. 8 – 16. – ISSN 2415-8453.

Анотація

В статті розглянуто питання присвячені методології наукових досліджень галузі управління та обґрунтування їх ефективного впровадження. Розглянуто проблеми пошуку сучасних критеріїв визначення ефективності наукових досліджень з урахуванням інтересів національного розвитку в умовах зростаючих викликів глобалізації. Зокрема досліджено поняття «ефективності наукових досліджень», яке займає в сучасних умовах одне з найважливіших характеристик якості виконаної роботи. Систематизовано властивості ефекту наукового дослідження з виділенням виду досліджень, таких як фундаментальні, прикладні та експериментальні, на основі сукупності систематизованих наукових, економічних та соціальних результатів. Розглянуто кількісне вираження продуктивності суспільної праці що відображається через сукупність показників економічної ефективності виробництва. Наведено перелік показників економічної ефективності виробництва для оцінки продуктивності суспільної праці, що дозволило визначити для оцінки економічної ефективності діяльності підприємства вимогу базуватися на меті використання отриманих даних аналізу та на принципах оптимальності використання показників. Виділено та проаналізовано ресурсний, цільовий та системні підходи до визначення ефективності діяльності. Наведено опис характеристик факторів і ознак наукової результативності НДР з деталізацією нормативного коефіцієнту значимості фактору та визначенням коефіцієнту досягнутого рівня в залежності від рівня наукової результативності. Питання

© Тетяна Анатоліївна Власенко, Олена Василівна Дудник, Софія Іванівна Міненко, 2020

ISSN 2415-8453. Український журнал прикладної економіки. 2021 рік. Том 6. № 1.

підвищення ефективності діяльності займає одне з головних місць в управлінні функціонуванням та розвитку підприємств різних форм власності та розмірів. Від якості прийняття управлінських рішень залежить їх фінансова стійкість, формування його конкурентоздатності, здатності стабільно функціонувати в ринковому середовищі та можливостей до розвитку.

Ключові слова: методологія, наукові дослідження, ефективність, ефект, результативність, управління.

Tetiana VLASENKO

Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Organization of Production, Business and Management,
Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture

Elena DUDNYK

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Organization of Production, Business and Management,
Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture

Sofia MINENKO

PhD in Economics, Assistant of the Department of Organization of Production, Business and Management, Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture

CONTENT AND CRITERIA OF EFFICIENCY OF IMPLEMENTATION OF RESULTS OF SCIENTIFIC RESEARCH IN THE FIELD OF MANAGEMENT

Abstract

The article considers the issues devoted to the methodology of scientific research in the field of management and the rationale for their effective implementation. The problems of finding modern criteria for determining the effectiveness of research taking into account the interests of national development in the face of growing challenges of globalization are considered. In particular, the concept of "research efficiency", which occupies in modern conditions one of the most important characteristics of the quality of work performed has been studied. The properties of the concept «effect of scientific research» are systematized with the selection of the type of research, such as fundamental, applied and experimental, on the basis of a set of systematized scientific, economic and social results. The quantitative expression of productivity of social labor which is reflected through set of indicators of economic efficiency of production is considered. The list of indicators of economic efficiency of production to assess the productivity of social labor are given, which allowed to determine the requirement for assessing the economic efficiency of the enterprise based on the purpose of using the obtained analysis data and the principles of optimal use of indicators. Resource, target and system approaches to determining the effectiveness of activities are identified and analyzed. The description of characteristics of factors and signs of scientific efficiency of GDR with detailing of normative coefficient of significance of factor and definition of coefficient of the reached level depending on the level of scientific efficiency is proposed. The issue of improving the efficiency of activities is one of the main places in the management of the operation and development of enterprises of various forms of ownership and size. From the quality of management decisions depends on their financial stability, the formation of its competitiveness, the ability to function stably in a market environment and opportunities for development.

Keywords: methodology, scientific researches, efficiency, effect, efficiency, management.

JEL classification: Q13

Вступ

Будь-які наукові дослідження здійснюються з метою створення наукової продукції, яка незалежно від сфери досліджень повинна мати прикладний характер та сприяти розвитку національної економіки. В умовах зростаючих глобалізаційних викликів питання забезпечення економічної ефективності наукових досліджень переходить з площини завершення та впровадження до безпосереднього результативного застосування

Наукова діяльність носить багатоаспектний характер, її результати, як правило, можуть використовуватися в багатьох сферах економіки протягом тривалого часу. Результатом НДР є досягнення наукового, науково-технічного, економічного і соціального ефектів. Саме тому дослідження направлені на систематизацію теоретичних основ ефективності наукових досліджень та знаходження шляхів її підвищення в реальних умовах є надзвичайно актуальним завданням.

Питанням, що присвячені методології наукових досліджень та визначення ефективності інтелектуальної праці науковців присвячена досить велика кількість робіт вчених, що є провідними в своїй сфері. Так, варто відзначити, В. Бакуменко, В. Князев [6], Л. М. Івашова, М. Ф. Івашов, І. М. Квеліашвілі [7], Медвідь В. Ю., Данько Ю. І., Коблянська І. І. [8] та інші. Проте, вважаємо, що дослідження в галузі управління мають свою специфіку у порівнянні з технічними напрямками. Така відмінність формується з врахуванням об'єкту досліджень та методів що застосовуються. Тож, виникає потреба дослідження змісту та критеріїв ефективності впровадження результатів наукових досліджень саме в галузі управління, особливо враховуючи чисельність захищених дисертаційних робіт з даного напрямку.

Мета статті

Мета дослідження полягає у визначенні змісту та критеріїв ефективності впровадження результатів наукових досліджень в галузі управління.

Виклад основного матеріалу дослідження

Ефективність науки – досить широке поняття. Воно включає високий науковий рівень отриманих результатів, які суттєво впливають на розвиток природи, суспільства і людини. За характером впливу на суспільний розвиток виділяють: науково-технічний, економічний, оборонний та соціальний ефекти.

Поняття «ефективність наукових досліджень», в сучасних умовах, займає одну з важливих характеристик якості виконаної наукової роботи. В умовах складного прогнозування майбутнього та посилення невизначеності, конкуренції, присутності різного роду кризових явищ, впровадження результатів наукових досліджень що сприятимуть мінімізації витрат, скороченню часу на виконання управлінських функцій, налагодження дієвих міжструктурних зв'язків, формування стійких конкурентних переваг має велике значення. Тож, ми вважаємо, що категорія ефективності є ключовою в економіці та управлінні, а питання пов'язані з її застосуванням не втрачають своєї актуальності.

Ефективність, як економічна категорія, направлена на формування уявлення про якісно-кількісну характеристику результатів діяльності за видами та в цілому. Тож не дивно, що в економічній літературі останніх десятиліть навряд чи можна було знайти більш поширене поняття, ніж ефективність, якому присвячено велику кількість наукових роздумів та пропозицій.

Загалом, ефективність походить з латинської та означає «дієвий, продуктивний, що дає результат» та дає характеризуючи оцінку розвитку різних систем, процесів та явищ. В англійській мові розрізняють два терміни, що в перекладі означають «ефективність» – efficiency і effectiveness. Між ними існує змістовна відмінність: efficiency зазвичай відноситься до використання засобів (ресурсів), в той час як effectiveness

(результативність) має відношення формування організаційних цілей, тактики та розвитку.

Також є наукова протилежна точка зору щодо цих понять. Наприклад, економічний аналітик К. Морс, який має великий досвід роботи в країнах Європи, обґрунтовує різницю трьох загальноживаних понять: ефективність, продуктивність та результативність. На його думку, поняття варто трактувати в такому розумінні:

– ефективність – показник, що відображає взаємозв'язок між обсягом використаних ресурсів різних видів (витратами, робочим часом тощо) та безпосередніми досягнутими успішними результатами від цього процесу;

– продуктивність - це відношенням результатів до затрачених ресурсів;

– результативність - «допомагає більш ефективно розподіляти наявні ресурси між програмами та заходами, демонструючи, які з них є дієвими, а які – ні» [4, с. 235].

В результаті взаємодії формуються спочатку результати, які іншими словами називають «ефект», що є абсолютним показником, який характеризується різницею між отриманим результатом і витратами, ефективність же – відносне поняття, що характеризує відношення результату до витрат.

Ефект наукових досліджень можуть мати різні властивості:

Економічний ефект (збільшення національного доходу, зменшення витрат на виробництво, зменшення витрат на наукові дослідження тощо);

Соціально-економічний ефект (підвищення продуктивності праці, зниження ваги праці, здоров'я та гігієна, психологія, поліпшення організаційних умов праці, поліпшення природного захисту).

Якісну сторону наукового дослідження характеризує результат, змістовність якого перевіряється новизною, що є основним критерієм ефективності наукового дослідження. Економічна ефективність характеризується вираженими у вартісних вимірах показниками економії живої та уречевлюваної праці в суспільному виробництві, сфері послуг, які отримано від використання результатів науково-дослідницької діяльності та порівняння їх з витратами на проведення дослідження.

Ефект досліджень варто розглядати як сукупність систематизованих наукових, економічних та соціальних результатів, а його вираження залежить від виду досліджень та результатів (табл. 1).

Таблиця 1. Ефективність наукових досліджень (за видами)

Вид дослідження	Фундаментальні	Прикладні	Експериментальні
Фактори і методи	Швидкість поширення знань; Експертні методи	Оцінка вхідних і вихідних грошових потоків від реалізації НДР; Дисконтовані критерії ефективності	Глибина поширення знань, ідей і винаходів; Експертні методи; оцінка можливих дисконтованих грошових потоків
Результат дослідження	Експериментальні та теоретичні дослідження спрямовані на одержання нових знань без будь-якої конкретної цілі, пов'язаної з використанням цих знань.	Роботи спрямовані на одержання нових знань з метою практичного їх використання для розробки технічних нововведень.	Систематична діяльність, що використовує одержані знання та практичний досвід для створення нових матеріалів, продуктів, апаратури і т.д. нових методів, систем і послуг а також удосконалення існуючих
Вид ефекту	Науковий, соціальний.	Науковий, економічний, бюджетний, соціальний.	Науково-технічний, економічний, соціальний.

Враховуючи, що результати науково-дослідної роботи оцінюються на основі потенційно можливого їх застосування в конкретному господарському, управлінському процесі, то доцільним буде розмежувати таку ефективність, як пропонує Майкл Портер для підприємств, на операційну та стратегічну [5, с. 49–52]. Операційна ефективність, на

думку вченого, означає виконання операцій в виробничому процесі, реалізації, управлінні краще, ніж це роблять конкуренти. Стратегічна ж ефективність означає виконання відмінних від конкурентів видів діяльності або виконання подібної діяльності, однак іншими способами [5, с. 51].

Зазначимо, що на даний час науковцями не сформовано єдиного, чіткого показника чи методики для оцінки економічної ефективності господарської діяльності підприємств, а отже і запропонованих ними результатів наукових досліджень. Дане питання не втрачає своєї актуальності, хоча й науковцями були сформульовані та обґрунтовані різні пропозиції, та все ж вони мали як переваги так і недоліки.

Польський учений А. Ліманський вважає, що найважливішим показником ефективності в ринкових умовах є рентабельність, яка використовується як міра ринкових показників (рентабельність продажів) та управління наявними коштами (рентабельність основних фондів, рентабельність власного капіталу та залучений капітал) [3, с. 23]. Ідеального стану ефективності досягти не можливо, до нього можна тільки безмежно наближатися, оскільки змінюються пріоритети у зацікавлених групах, відповідно переглядаються цілі та стратегії підприємства, змінюється і саме зовнішнє середовище, яке необхідно враховувати в оцінюванні рівня ефективності.

Якщо розглядати проблему підвищення ефективності в макроекономічному масштабі, то головним критерієм буде зростання продуктивності суспільної праці. Кількісне вираження даного критерію відображають через сукупність показники економічної ефективності виробництва. Ця сукупність містить такі групи показників [2]: узагальнюючі показники ефективності виробництва; показники якості продукції; ефективності використання праці; ефективності використання основних виробничих фондів; ефективності використання матеріальних ресурсів; ефективності використання фінансових ресурсів (рис. 1).

Рис. 3. Сукупність показників економічної ефективності виробництва для оцінки продуктивності суспільної праці

Показники економічної ефективності діяльності безпосередньо пов'язані із соціальною ефективністю та впливають на неї в сторону зростання, так як, її зростання впливає і на підвищення останньої, бо зростання прибутковості є основою для вирішення соціальних проблем та підвищення матеріальної задоволеності працівників.

Отже визначаючи систему показників для оцінки економічної ефективності діяльності підприємства варто базуватися на меті використання отриманих даних аналізу та на принципах оптимальності використання показників. До них відносять:

забезпечення органічного взаємозв'язку критерію та системи конкретних показників ефективності діяльності;

відображення ефективності використання всіх видів застосовуваних ресурсів;

можливості застосування показників ефективності до управління різними ланками виробництва на підприємстві (діяльності в організації);

виконання провідними показниками стимулюючої функції в процесі використання наявних резервів зростання ефективності виробництва (діяльності).

Розрізняють грошовий та ресурсний підходи і цільовий та системний підходи до визначення ефективності діяльності. Грошовий підхід передбачає вивчення грошових потоків та порівнянні надходження та видатків, а ресурсний, в свою чергу, зорієнтований на дослідження співвідношення обсягів виготовленої продукції, як результату, та вкладених ресурсів в процес виробництва. Головна відмінність між даними підходами полягає в тому що за умови використання ресурсного підходу витрати враховуються в момент їх понесення, виготовлена продукція – в момент завершення виробничого процесу. Хоча результати та витрати вимірюються в грошовому виразі, порівнювати одночасно в момент отримання немає можливості, бо ці моменти мають певний інтервал часу. Так, результати вважаються отриманими при завершенні виготовлення продукції та надання послуг, а витрати – понесеними в момент використання певного ресурсу. В цьому і полягає головна відмінність між ресурсним та грошовим методом.

При використанні грошового підходу - витрати будь-якого ресурсу враховуються не в момент використання, а в момент оплати. Сам факт виготовлення товарної продукції приносить керівнику лише моральне задоволення, а на фінансовий стан це вплине коли надійдуть кошти за реалізовану продукцію. Тому при використанні грошового підходу паралельно зосереджують увагу на активізації збуту продукції та збільшення його обсягів за умови перевищення беззбиткового обсягу та створення запасу фінансової міцності підприємства.

Виділяють два етапи цільового методу, що включають визначення результативності за видами діяльності підприємства та сформованими цілями та визначенням продуктивності, що формує уявлення про ефективність використання засобів виробництва. Використання даного методу ґрунтується на обов'язковому виконання базових критеріїв оцінювання рівня економічної ефективності. Це критерій результативності, максимізації показників прибутковості, раціоналізації господарювання, економічності, раціоналізації взаємозв'язку доходів та витрат, корисності діяльності.

Системний підхід, на відміну від цільового, більше зосереджений на зовнішнє середовище і на основі оцінки зовнішньої продуктивності підприємства та оцінки необхідних засобів в абсолютних та відносних критеріях дозволяє отримати уявлення про ефективність використання необхідних ресурсів і їх краще поєднання для досягнення вищого результату.

Тож існуючі методичні підходи мають такі основні недоліки:

– отримані показники являються загальними, а тому не вказують керівництву на конкретні недоліки;

– більша частина даних методів показують недостатність даних фінансової звітності;

– розрахованих показників замало для того, щоб прийняти важливе стратегічне рішення.

З розвиток підприємницької діяльності, система методів оцінка діяльності також розвивається – з'являються більш ефективні та складніші, що включають більше факторів впливу на ефективність. Тож, до вищенаведених методів доцільно додати такі: ринковий, дохідний та витратний.

Ринковий метод використовують для порівняння підприємства з діючими підприємствами галузі на основі доступної інформації за попередній період діяльності. Даний метод широко використовується для оцінки вартості акцій акціонерних підприємств.

Дохідний метод базується на визначенні доходів, як ключового фактору. При цьому ефективність, що визначається за даним методом розраховується за абсолютними та відносними показниками. Абсолютні показники дохідного методу передбачають використання точки беззбитковості проекту, дисконтування, капіталізацію доходів та терміни окупності. Відносні показники включають метод індексу прибутковості і рентабельності проекту, внутрішньої норми дохідності тощо.

Таблиця 2. Характеристика факторів і ознак наукової результативності НДР

Фактори наукової результативності	Якість факторів	Характеристика фактора	Коефіцієнт досягнутого рівня	Нормативний коефіцієнт значимості фактора
1	2	3	4	5
Науковий рівень	Високий	Створено новий напрямок наукових знань і досліджень, використані нові методики і оригінальні методи розрахунків	1,0	0,3
	Середній	Підтверджено раніше розроблені теоретичні висновки, розширені відомі теорії, удосконалені використані методики.	0,7	
	Низький	Розроблені нові класифікації методів, уточнені використовувані методики, експериментально підтверджені відомі розрахунки та методики	0,2	
Новизна	Висока	Принципово нові результати, нова теорія, відкриття нової закономірності.	0,1	0,5
	Середня	Деякі загальні закономірності, методи, способи, що дозволяють створити принципово нову продукцію.	0,7	
	Недостатня	Позитивне рішення на основі простих узагальнень, аналізу зв'язків факторів, поширення відомих принципів на нові об'єкти.	0,3	
	Тривіальна	Опис окремих факторів, поширення раніше отриманих результатів, реферативні огляди	0,1	
Глибина і ступінь поширення ідей і розробок	Висока	Виконання складних теоретичних розрахунків, перевірка на великому обсязі експериментальних даних, великий резонанс у науковому світі.	1,0	0,2
	Середня	Невисока складність розрахунків, перевірка на невеликому обсязі експериментальних даних. Висока оцінка у науковому світі.	0,6	
	Недостатня	теоретичні розрахунки прості, експеримент не проводився, мають окремі відкриття у науковому світі.	0,1	

Витратний метод базується співвідношенні результату діяльності до поточних витрат праці.

Для того, щоб вітчизняне підприємство функціонувало ефективно на відповідному ринку та раціонально використовувало свої ресурси йому слід:

– практично використовувати нові методи щодо оцінки ефективності діяльності, враховуючи при цьому властиві недоліки;

– детально аналізувати кожен показник фінансової звітності, для того, щоб уникнути невідповідності у фінансових результатах;

– обирати нові методи враховуючи специфіку діяльності підприємства.

Багатофакторний підхід, як зазначає Амосов О.Ю. на практиці застосовується рідко. Вчений пропонує використовувати агреговані індекси ефективності, що є досить важкими для інтерпретації і складними для розуміння та використанні в широкому колі [1, с. 20].

На нашу думку, більш ефективним в сучасних ринкових умовах має бути системний підхід до визначення економічної ефективності діяльності підприємства. Він має включати:

1. раціональне поєднання статистичних і економіко-математичних методів дослідження з метою визначення впливу найвагоміших факторів на забезпечення ефективної діяльності;

2. визначення оптимальних обсягів вхідних ресурсів;

3. оцінювання економічної ефективності діяльності підприємств на основі моделювання та розробки інтегральних показників. Їх використання дозволить провести порівняння та визначити галузеві рейтинги підприємств.

В сукупності даний підхід дозволить провести всебічне оцінювання ефективності діяльності підприємств.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Питання підвищення ефективності діяльності займає одне з головних місць в управлінні функціонуванням та розвитку підприємств різних форм власності та розмірів. Від якості прийняття управлінських рішень залежить їх фінансова стійкість, формування його конкурентоздатності, здатності стабільно функціонувати в ринковому середовищі та можливостей до розвитку.

Список літератури

1. Амосов О. Ю. Формування моделі управління ефективністю діяльності підприємств. *Проблеми економіки*. 2015. Вип. 4. С. 115-120.
2. Рогач С.М., Гуцул Т.А., Ткачук В.А. Економіка і підприємництво, менеджмент. Київ. ЦП «Компринт». 2015. 714 с.
3. Ліманський А. Організаційно-економічні механізми підвищення ефективності промислових підприємств в умовах трансформації та євроінтеграції (на прикладі промислових підприємств Польщі та України). НАН України ІРД. Львів 2003. 520 с.
4. Морс К. Эффективные решения в экономике переходного периода: Аналитические инструменты разработки и реализации социально-экономической политики. Москва. Айрис-пресс. 2007. 448 с.
5. Портер М. Конкурентная стратегия. Методика анализа отраслей конкурентов. Альпина Паблишер. 2019. 453 с.
6. Бакуменко В.Д., Князев В.М., Сурмін Ю.П. Методологія державного управління: проблеми становлення та подальшого розвитку. Методологія наукових досліджень з державного управління: хрестоматія. упоряд.: С.В. Загороднюк, О.Л. Євмешкіна, В.В. Лещенко. Київ. НАДУ. 2014. С. 7–17.
7. Івашова Л. М., Івашов М. Ф., Квеліашвілі І. М. Методологія наукових досліджень і системного підходу у сфері публічного управління: механізми, важелі, методи, інструменти. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2020. № 2(25). С. 11 – 19.
8. Медвідь В. Ю., Данько Ю. І., Коблянська І. І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях): навч. посіб. Суми: СНАУ, 2020. 220 с.

References

1. Amosov, O. YU. (2015). «Formation of model of management of efficiency of activity of the enterprises». *Problemy ekonomiky*. Vol. 4, pp. 115-120.
2. Rohach, S.M., Hutsul, T.A., Tkachuk, V.A. (2015). *Ekonomika i pidpryyemnytstvo, menedzhment*. [Economics and entrepreneurship, management]. TSP «Komprynt». Kyiv. Ukraine.
3. Limans'kyy, A. (2003). *Orhanizatsiyno-ekonomichni mekhanizmy pidvyshchennya efektyvnosti promyslovykh pidpryyemstv v umovakh transformatsiyi ta yevrointehratsiyi (na prykladi promyslovykh pidpryyemstv Pol'shchi ta Ukrayiny)*. [Organizational and economic mechanisms to increase the efficiency of industrial enterprises in terms of transformation and European integration (on the example of industrial enterprises in Poland and Ukraine)]. NAN Ukrayiny IRD. L'viv. Ukraine.
4. Mors, K. (2007). *Effektivnyye resheniya v ekonomike perekhodnogo perioda: Analiticheskiye instrumenty razrabotki i realizatsii sotsial'no-ekonomicheskoy politiki*. [Effective solutions in the economy of transition: Analytical tools for the development and implementation of socio-economic policy]. Airys-press. Moscow. Russia.
5. Porter, M. (2019). *Konkurentnaia stratehiya. Metodyka analiza otraslei konkurentov*. [Competitive strategy. Methods of analysis of competitors' industries]. Alpyna Pablysher. Moscow. Russia.
6. Bakumenko, V.D., Kniaziev, V.M., Surmin, Yu.P. (2014). *Metodolohiia derzhavnoho upravlinnia: problemy stanovlennia ta podalshoho rozvytku. Metodolohiia naukovykh doslidzhen z derzhavnoho upravlinnia: khrestomatiia*. [Methodology of public administration: problems of formation and further development. Methodology of public administration research: a textbook]. Zahorodniuk, S.V., Yevmieshkina, O.L., Leshchenko, V.V. Kyiv. NADU, pp. 7–17.
7. Ivashova, L. M., Ivashov, M. F., Kveliashvili, I. M. (2020). «Methodology of scientific research and system approach in the field of public administration: mechanisms, levers, methods, tools». *Publichne upravlinnia ta mytne administruvannia*. № 2(25), pp. 11 – 19.
8. Medvid, V. Yu., Danko, Yu. I., Koblianska, I. I. (2020). *Metodolohiia ta orhanizatsiia naukovykh doslidzhen (u strukturno-lohichnykh skhemakh i tablytsiakh)*. [Methodology and organization of scientific research (in structural and logical schemes and tables)]. SNAU. Sumy. Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 24.12.2020 р.